

Lezione 7. Più che perfetto e futuro anteriore attivi dell'indicativo. Quarta e quinta declinazione, riepilogo dei complementi.

A

PIUCCHE PERF.	Attivo							
1 sing	-era m	amav-era m	monu-era m	mis-era m	cep-era m	audiv-era m	fu-era m	iv-era m
2	-era s	amav-era s	monu-era s	mis-era s	cep-era s	audiv-era s	fu-era s	iv-era s
3	-era t	amav-era t	monu-era t	mis-era t	cep-era t	audiv-era t	fu-era t	iv-era t
1 plur	-era mus	amav-era mus	monu-era mus	mis-era mus	cep-era mus	audiv-era mus	fu-era mus	iv-era mus
2	-era tis	amav-era tis	monu-era tis	mis-era tis	cep-era tis	audiv-era tis	fu-era tis	iv-era tis
3	-era nt	amav-era nt	monu-era nt	mis-era nt	cep-era nt	audiv-era nt	fu-era nt	iv-era nt

FUTURO ANT.	Attivo							
1 sing	-er o	amav-er o	monu-er o	mis-er o	cep-er o	audiv-er o	fu-er o	iv-er o
2	-eri s	amav-eri s	monu-eri s	mis-eri s	cep-eri s	audiv-eri s	fu-eri s	iv-eri s
3	-eri t	amav-eri t	monu-eri t	mis-eri t	cep-eri t	audiv-eri t	fu-eri t	iv-eri t
1 plur	-eri mus	amav-eri mus	monu-eri mus	mis-eri mus	cep-eri mus	audiv-eri mus	fu-eri mus	iv-eri mus
2	-eri tis	amav-eri tis	monu-eri tis	mis-eri tis	cep-eri tis	audiv-eri tis	fu-eri tis	iv-eri tis
3	-eri nt	amav-eri nt	monu-eri nt	mis-eri nt	cep-eri nt	audiv-eri nt	fu-eri nt	iv-eri nt

A/1

Analizza e traduci le seguenti forme verbali, dopo averle correttamente accentate.

fecerit; invenerat, constituit, fuero, duxero, dixerint, venerat, placuerat, miserat, dederat, petiveratis, finxero, creaveris, alueram, promiseramus, tradideritis, domueras, pepulit, pepulerat, dixit, dixerunt, petiveramus, venerit, ceperitis, petiveratis, aluisti, legeras, venerant, ceperunt, laudaveratis, genuisti, laudavimus, legeram, vertimus, reddideris, alueritis, diximus, veneratis, legerit, laudaverimus, misimus, petiverat, scripserit.

A/2

Traduci le seguenti frasi

1) Is erit nocens, qui me tibi fecerit hostem. 2) Liber in eo loco ubi aquam invenerat, templum constituit quod Iouis Hammonis dicitur. 3) Ambitiosus non ero, cum (quando) senex fuero. 4) Emoriar, si non hanc (questa, c. ogg.) uxorem duxero. 5) Romam nondum opinio victoriae venerat. 6) Sed de ceteris et diximus multa et saepe dicemus; hunc (questo, attr. c. ogg.) librum ad te de senectute misimus. 7) Aliis per Pythoum placebat uia, aliis per Cambunios montes, qua priore (da *prior*, precedente) anno duxerat Hostilius consul, aliis praeter Ascuridem paludem. 8) Miserat Caesari Pharnaces coronam auream. 9) Euathlus, adulescens dives, eloquentiae cupidus, in disciplinam Protagorae sese dedit promisitque mercedem grandem pecuniam, quantam Protagoras petiverat. 10) Ego, cum (quando) hunc oratorem quem nunc fingo, creavero, aluero, confirmavero, tradam eum Crasso et vestiendum et ornandum. 11) Perdomuerat intra paucos dies terra marique ferocem, locis munimentisque fretam gentem Illyriorum; regem regiaeque omnes stirpis ceperat. 12) Sicani pulsi ab iis quos ante pepulerant, insulam vicinam Italiae occupaverunt et eam Sicaniam a gentis nomine, Siciliam vero a ducis nomine dixerunt.

B

		4 declinaz.			5 declinaz.	
		M/F	N		M	M
SING.	Nom	exercit ūs	corn ū	dom ūs	r ěs	dī ěs
	Gen	exercit ūs	corn ūs	dom ūs / ī	r ěi	dī ěi
	Dat	exercit ūi	corn ūi / ū	dom ūi / ō	r ěi	dī ěi
	Acc	exercit ūm	corn ū	dom ūm	r ěm	dī ěm
	Voc	exercit ūs	corn ū	dom ūs	r ěs	dī ěs
	Abl	exercit ū	corn ū	dom ū / ō	r ě	dī ě
PLUR.	Nom	exercit ūs	corn ūa	dom ūs	r ěs	dī ěs
	Gen	exercit ūum	corn ūum	dom orum / ūum	r ěrum	dī ěrum
	Dat	exercit ūbus / ūbus	corn ūbus / ūbus	dom ūbus	r ěbus	dī ěbus
	Acc	exercit ūs	corn ūa	dom os / ūs	r ěs	dī ěs
	Voc	exercit ūs	corn ūa	dom ūs	r ěs	dī ěs
	Abl	exercit ūbus / ūbus	corn ūbus / ūbus	dom ūbus	r ěbus	dī ěbus

B/1

Traduci le seguenti frasi (sulla IV e sulla V declinazione):

1) Necopinato auxiliorum adventu victoria e manibus hostium effugit. 2) Gaetuli non acie, neque ullo more proelii, sed catervatim in nostros incurrunt. 3) Terra suo motu spatia efficit dierum ac noctium. 4) Livia, Drusi uxor, anum Augustam insociabilem nurui Agrippinae effecit. 5) Et inopia et satietas affluens aciem mentis perstringere solet. 6) Vita sine amicis insidiarum et metus plena est. 7) Catilina duos coniuratos misit, qui ante diem consulem in domo sua interficerent (uccidessero). 8) Augustus neque frigora neque aestus facile tolerabat. 9) Mors ultima linea rerum est. 10) Regum, populorum et nationum portus erat senatus. 11) Historia est rerum praeteritarum narratio. 12) Tempus in agrorum cultu consumere dulce est. 13) Illae (quelle: nom. femm. plur.) litterae quam (quale) habere auctoritatem aut fidem possunt? 14) Palus erat non magna inter nostrum atque hostium exercitum. 15) Indutiae sunt pax castrensis paucorum dierum. 16) Sunt urbes naturali situ inexpugnabiles. 17) Casus humanas res sine ordine impellit et iactat. 18) Loci natura et munitio castrorum aditum prohibebant. 19) Vulgare amici nomen, sed rara fides. 20) Hasdrubal genere, fama, divitiis longe primus civitatis fuit. 21) Successus ad perniciem multos devocat. 22) Nuntius adventus Caesaris senatui causa magni metus fuit. 23) Audax et minax vultus, tristis frons, torva facies, citatus gradus, inquietae manus, crebra suspiria irae signa sunt. 24) Caesar adversum patriam cum exercitu venit; consules cum Pompeio senatusque omnis atque universa nobilitas ex urbe fugit. 25) Veritatis una vis, una facies est. 26) Equites nostri cum hostium equitatu proelium commiserunt. 27) Aderat promissa dies. 28) Prima cohors reliquas et numero militum et dignitate praecedit. 29) De mandatis Caesaris adventuque Labieni et responsis consulum ac Pompei scripsi ad te litteris iis quas Capua dedi. 30) Omnia itinera obsaeperant hostes saltusque pervios ceperant.

B/2

Ritratto di Caligola

Statura fuit eminenti, colore expallido, corpore enormi, gracilitate maxima ceruicis et crurum, oculis et temporibus concauis, fronte lata et torua, capillo raro at circa uerticem nullo, hirsutus cetera (acc. di relazione: nelle altre parti del corpo). Vultum uero natura horridum ac taetrum etiam ex industria efferabat componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem. Vestitu calciatuque et cetero habitu neque patrio neque ciuili, ac ne uirili quidem ac denique humano semper usus est (usò, perf. del deponente *utor*, da cui dipendono gli ablativi precedenti). Saepe depictas gemmatasque indutus paenulas (depictas gemmatasque... paenulas è accusativo di relazione che dipende da *indutus*: «vestito con...»), manuleatus et armillatus in publicum processit; aliquando sericatus et cycladatus; ac modo in crepidis uel coturnis, modo in speculatoria caliga, nonnumquam socco muliebri; plerumque uero aurea barba, fulmen tenens aut fuscina aut caduceum deorum insignia.

B/3

Il padre, il figlio, l'asino

Senex cum adolescente filio agebat iter. Erat eis unus parvus asellus, quo vicissim laborem viae levabant. Dum genitor vehitur et venit pedibus suis natus, irridebant obvii: «En, aiebant, moribundus inutilisque seniculus, dum valitudini suae parcat, formosum perdit adolescentem». Desiluit senex et invitum natum in suum locum imposuit. Murmuravit viatorum turba; «En ut (come) segnis et praevalidus adolescens, dum (mentre) propriae indulget ignaviae, decrepitem patrem mactat». Pudore ille (quello, sogg.) victus, patrem coegit ascendere. Ita uno quadrupede simul vehuntur; murmur occurrentium indignatioque crebrescit, quod (perché) una brevis belua duabus magnis beluis premebatur. His (da queste [parole]) moti, pariter ambo descendunt et pedibus incedunt propriis. Enimvero tunc illusio risusque omnium: «Duo asini, dum uni parcant, sibi non parcant». Tum genitor: «Vide, fili, inquit: nihil (nulla) ab omnibus potest probari; repetamus (riprendiamo, cong. esortativo) pristinum morem nostrum; ii suum carpenti (di criticare) omnia morem servant (conservino)». Rudis fabella, sed efficax.